

Dávid Sándor Kárász, PhD student
University of Szeged, Earth Science PhD School

FERENC GYŐRI:

Tehetségföldrajz: magyarországi vizsgálatok;

Közép-Európai Monográfiák (3.), Egyesület Közép-Európa Kutatására, Szeged, 2011

Napjaink tudásalapúnak nevezett társadalmában egyre fontosabb területfejlesztési szemponttá válik a humán erőforrás minősége. A világ vezető nagyvállalatai, a fejlett országok munkaerő piaci szereplői tehetségkutató cégeken keresztül keresik az invenciózus, kreatív, vállalkozó szellemű, kivételes képességekkel rendelkező munkatársakat. Nem meglepő tehát, hogy megszületett a gondolat a tehetség bonyolult, nehezen meghatározható fogalmának földrajzos szempontú vizsgálatára is.

Ezt az izgalmas feladatot Győri Ferenc vállalta magára a Pécsi Tudományegyetem földtudományok doktori programjának keretein belül.

A könyv szerkezete átlátható, jól felépített, nyelvezete érthető. A közölt tudományos ismeretanyag a könyv terjedelméhez viszonyítva óriási. Ebből következően nem a vasárnap délutáni könnyű olvasmányok közé tartozik. A könyv rövid bevezetővel indul, melyben a szerző felvázolja kutatásaival kapcsolatos céljait, azokat a módszereket, melyeket segítségül hív a tehetség jelenségének földrajzos vizsgálatához.

Az első terjedelmes rész a tehetségföldrajz elmélet alapjaival foglalkozik, melynek végére világossá válik annak fogalma és helye a földrajztudomány rendszerében. A fogalom megszületéséig azonban igen részletes elemző-értelmező esszét olvashatunk a tehetség térbeliségének kutatási előzményeiről, a tehetségfelfogások fejlődéséről, a tehetség kibontakozására ható környezet hatásairól. A szerző tanúbizonyságot tesz a témával foglalkozó számos tudományterület szakirodalmaiban szerzett kivételes jártasságáról, úgymint a pszichológia, szociológia, kreatológia, kultúratörténet, regionális gazdaságtan. A térképekre, térbeli információkra vágyó földrajzos olvasónak nem ez lesz a kedvenc fejezete, azonban alapozó mű lévén belátható ennek szükségessége a további kutatás szempontjából.

A vizsgálat tárgyának definiálása után a 3. nagyfejezetben mely a könyv több mint felét elfoglalja, végre megismerhetjük a szerző kutatásai milyen képet rajzolnak Magyarország tehetségföldrajzáról. A kutatást megalapozó vizsgálatként először fiatal tehetségek téradatait modellezi az író tanulmányi versenyek, felvételi adatok és tudományos fokozatszerzések alapján. Ezen kezdeti próbálkozások megerősítették azt a feltételezést, miszerint a földrajzi környezet struktúrái hatással vannak a tehetség térszerkezetére. Amennyiben a tehetséget a

földön egyenletesen eloszló jelenségnek értelmezzük, térbeli anomáliái a ráható földrajzi struktúrák egyenlőtlenségeire világítanak rá.

Az író e tapasztalatok birtokában lát neki Magyarország teljes körű tehetségföldrajzi modelljének felépítéséhez, a Magyar Életrajzi Lexikon több mint 17 ezer címszót tartalmazó digitális változatának feldolgozásával. Kutatási módszere adaptálható más lexikonok elemzéséhez is. A lexikon adathalmazából olyan térinformatikai eszközökkel kezelhető koherens adatbázist szerkeszt, mely alkalmas a térbeli, az időbeli, valamint a tehetségtípusonkénti adatok leválogatására és vizsgálatára. Ezek segítségével olyan tehetségháztartási mutatókat képez, melyek segítségével lehetőség nyílik a tehetség térbeli eloszlásának és mozgásfolyamatainak elemzésére. Településekre és megyékre is elkészíti mutatóit, melyek jól láttatják egy terület kibocsátó, befogadó, megtartó és vonzó képességét, tehetségháztartását. A kapott eredményeket diagramok, táblázatok, térképek segítségével teszi szemléletessé. A mélyreható elemzés sebezhető pontja talán, hogy az elemzéshez – jobb híján – a mai közigazgatási határokat veszi alapul a szerző. Ez természetesen torzulásokat eredményez különösen a határ menti területeken.

A szerző módszertana és megállapításai azonban minden tekintetben újszerűek a területi kutatásokban. A tények, jelenségek melyekről korábban csak sejtéseink, percepcióink voltak, adatokkal alátámasztva jelennek meg előttünk. Kiderül többek között, hogy a tehetségháztartási mutatók alapján a történelmi Magyarország városai közül kiemelkedik Budapest, míg a regionális centrumok szintjén Kolozsvár, Debrecen és Szeged valamennyi szempont szerint a többiek elé kerül. Megállapítja, hogy jó tehetség-kibocsátás és rossz megtartó képesség sohasem, jó kibocsátás és rossz vonzókéesség pedig csak ritkán jár párban. Fényt derít arra is, hogy a „Dunán inneni” megyék tehetség-kibocsátása többnyire felülmúlja a dunántúliakét, s hogy a legjobb tehetség-kibocsátó és megtartó megyék területe, vagy annak nagyobb része egybeesik a regionális fejlődés magterületeivel. Rámutat továbbá, hogy a legrosszabb tehetségháztartás ott figyelhető meg, ahol a település-földrajzi adottságok (városhiányos térségek, aprófalvak), a gyors népességszaporodás, a kulturális infrastruktúra vontatott fejlődése, az előnytelen társadalmi-gazdasági környezet visszahúzó erőkként hatottak.

Győri Ferenc munkája alapmű, mely az olvasót a téma továbbgondolására készíti. A záró fejezetben összegzett kutatási eredmények után felvázolt perspektívák ígéretes lehetőségeket villantanak fel a téma további kutatására. A létrehozott adatbázis bővíthető, a belőle kinyerhető tudományos igényű vizsgálati lehetőségeknek csak a fantázia szabhat határt.

Izgalmas belegondolni milyen adalékokkal szolgálhat a tehetségföldrajz más szakterületek vizsgálatához, mint például a sport-, oktatás-, vallás-, vagy akár az etnikai földrajz.